

Åpen tilgang til publikasjoner

Fra 2021 skal artikler fra nye prosjekter med finansiering fra oss gjøres umiddelbart tilgjengelige. Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner (Open Access) vil fremme forskningen og samfunnets bruk av forskningsresultater. Gjennom åpen tilgang får forskere, næringsliv og befolkningen tilgang til den nyeste kunnskapen og kan raskt ta den i bruk.

Forskningsrådet har sluttet seg til den internasjonale koalisjonen, cOAlition S, som står bak Plan S. I utlysninger fra og med 2021 stiller Forskningsrådet krav om full og umiddelbar åpen tilgang for alle artikler fra prosjekter med finansiering fra oss.

Forskningsrådets nye krav om full og umiddelbar åpen tilgang til publikasjoner

I tråd med de felles internasjonale kravene som er utviklet av cOAlition S, stiller Forskningsrådet krav om at alle vitenskapelige artikler fra prosjekter vi finansierer skal gjøres tilgjengelig umiddelbart, det vil si uten forsinkelse (embargo) og med en åpen lisens som tillater gjenbruk av publikasjonen.

Åpen tilgang til vitenskapelige artikler kan oppnås på tre måter

- publisering i åpne tidsskrift eller plattformer
- publisering i tidsskrift som inngår i overgangsavtaler
- åpen arkivering av en fagfelleverdert versjon av en artikkel (Author's Accepted Manuscript, AAM)

Les [Forskningsrådets krav til vitenskapelige publikasjoner \(pdf\)](#)

Kravene gjelder for vitenskapelige artikler. cOAlition S vil i løpet av 2021 utvikle felles krav for åpen tilgang til vitenskapelige bøker og bokkapitler (monografier og antologier). Når dette er klart, vil Forskningsrådet innføre krav til vitenskapelige bøker i tråd med anbefalingene fra cOAlition S.

Hvordan vet jeg om et tidsskrift er i tråd med kravene?

cOAlition S har utviklet et online verktøy, "[Journal Checker Tool](#)", hvor forskere enkelt kan få informasjon om et tidsskrift er en godkjent rute til publisering i henhold til Plan S-kravene.

I tillegg finner du informasjon i [det norske kanalregisteret](#) om publiseringskanaler som er åpent tilgjengelig, og kanaler som inngår i overgangsavtaler som er fremforhandlet av Unit.

Krav om bruk av åpne lisenser

Artikler fra prosjekter som er finansiert av Forskningsrådet skal gjøres tilgjengelig med en Creative Commons lisens CC BY 4.0. En slik lisens innebærer at alle står fritt til å gjenbruke artikkelen, men stiller krav om at opphavspersonen blir navngitt (Attribution).

Som alternativ kan en CC BY-SA ("del på like vilkår") eller CC0 (Public domain dedikasjon) benyttes. Dersom det foreligger særlige faglige grunner, kan en CC BY-ND-lisens ("ikke-bearbeidelse") benyttes. En slik lisens kan være aktuell der hvor forskere ser behov for å legge begrensninger på muligheten til å bearbeide en publisert tekst.

Vil du vite mer om bruk av Creative Commons-lisenser for forskere?

- ["Guide to Creative Commons for Scholarly Publications and Educational Resources"](#)
- [Creative Commons' nettsider](#)

Beholder rettigheter til å tilgjengeliggjøre

Forskningsrådets oppdaterte kontraktsvilkår, som vil gjelde for nye utlysninger etter 1/1 2021, forplikter prosjektansvarlig til å sørge for at forskerne i prosjekter finansiert av oss beholder retten til å gjøre tilgjengelig en fagfelleverdert versjon (Author's Accepted Manuscript, AAM) av alle artikler som kommer ut av prosjektet. Dermed kan forskere gjøre artikler umiddelbart tilgjengelig gjennom et åpent arkiv med en åpen lisens, og oppfylle kravene i Plan S selv om artikkelen er publisert i et "lukket" abonnementstidsskrift.

cOAlition S har varslet en rekke utgivere om hvilke krav finansørene stiller om åpen tilgang. De fleste utgivere er dermed allerede gjort kjent med kravene fra cOAlition S og at institusjoner og forskere er forpliktet til dette gjennom kontrakten med finansør. Denne forpliktelsen overstyrer publiseringsavtaler forskere inngår med utgivere.

For å sikre at utgivere kjenner til kravene som gjelder for den enkelte artikkel, skal forskere i tillegg legge inn følgende formulering i manuskripter når de sendes inn til et tidsskrift:

"This research was funded, in whole or in part, by The Research Council of Norway [6-sifret prosjektnummer]. A CC BY or equivalent licence is applied to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission, in accordance with the grant's open access conditions."

Les mer: [cOAlition S' rettighetsstrategi](#)

Hva er cOAlition S og Plan S?

cOAlition S er en koalisjon av forskningsfinansierer fra flere kontinenter som har gått sammen om å stille felles internasjonale krav om åpen publisering (Plan S). Per oktober 2020 er det 25 organisasjoner som er medlemmer i cOAlition S, og en rekke organisasjoner som støtter koalisjonen og prinsippene i Plan S. cOAlition S støttes av EU-kommisjonen, og krav om full og umiddelbar åpen tilgang vil bli innført for det kommende rammeprogrammet Horisont Europa.

I tillegg til å utarbeide felles krav til åpen publisering, jobber cOAlition S med en rekke tiltak for å bidra til at full og umiddelbar åpen tilgang blir standard for vitenskapelig publisering.

Les mer

- [de ulike tiltakene på cOAlition S' nettsider](#)
- [prosessen for å implementere Plan S-krav om åpen publisering](#)

Støtteordning for åpen publisering

Forskningsrådets støtter institusjonenes arbeid for å gjøre publikasjoner åpent tilgjengelige gjennom ordningen Stimuleringsstiltak for åpen tilgang – Stim OA.

Slik fungerer Stim OA

- Institusjoner kan søke om å få dekket kostnader til åpen publisering uavhengig av hvordan forskningsaktiviteten er finansiert
- Ordningen dekker kostnader til artikkelpublisering i åpne tidsskrift, såkalt Article Processing Charges
- Ordningen dekker inntil femti prosent av institusjonenes samlede kostnader etterskuddsvis
- Forskningsrådet dekker ikke publiseringskostnader til artikler som del av budsjett til enkeltprosjekter
- Ordningen gjelder til og med 2022, og det lyses ut midler én gang per år. Følg med på Forskningsrådets utlysninger.

Mer informasjon om åpen tilgang

På [openaccess.no](#) finner du mer informasjon og mange tips om åpen tilgang i Norge og internasjonalt.

Gjeldende krav om tilgjengeliggjøring frem til 1. januar 2021

Forskningsrådet stiller i dag krav om at

Alle artikler fra prosjekter finansiert av Forskningsrådet skal gjøres tilgjengelig i åpne arkiv. Fristen er 6 måneder etter publisering for tidsskrift innenfor medisin, helse, matematikk, naturvitenskap og teknologi og 12 måneder for tidsskrift innenfor humaniora og samfunnsvitenskap.

Slik tilgjengeliggjøring gjøres vanligvis i forbindelse med registrering og opplasting av fulltekst i [Cristin](#).